

Apostolien teot 35

Apt. 23:12 -24:9

Viime jaksossa tässä Alusta alkaen -ohjelmassa pääsimme Apostolien tekojen lukuun 23. Kuulimme, kuinka Paavali oli pidätetty Jerusalemissa ja viety juutalaisten suuren neuvoston eteen kuultavaksi. Siellä hän oli tehnyt neuvokkaan puheopillisen liikkeen ja vedonnut siihen, että hän oli taustaltaan fariseus ja uskoi kuolleiden ylösnousemukseen sekä enkelien ja yleensäkin henkimaailman olemassaoloon. Näin hän sai häntä kuulustelemaan neuvoston jakautumaan, koska siihen kuului toisaalta fariseusten ja toisaalta näitä vastustavien saddukeusten puolueen jäseniä. Fariseukset alkoivat kallistua puolustamaan Paavalia voidakseen vastustaa saddukeuksia, jotka eivät uskoneet ylösnousemukseen tai henkimaailman olemassaoloon. Neuvostossa syntyi mellakka ja sen istunto jouduttiin keskeyttämään. Paavali vietiin kasarmiin odottamaan jatkoa. Yöllä Herra Jeesus ilmestyi hänelle näyssä ja rohkaisi häntä: "Pysy rohkeana. Sinä olet todistanut minusta täällä Jerusalemissa, ja samalla tavoin sinun on todistettava myös Roomassa." (Apt. 23:11)

Salaliitto

Jatkamme luvun 23 ja keesta 12:

Aamulla juutalaiset tekivät salaliiton ja vannoiivat, etteivät syö eivätkä juo, ennen kuin ovat tappaneet Paavalin. Tässä hankkeessa oli mukana yli neljäkymmentä miestä (Apt. 23:12-13).

Tällainen vimma oli tuon ajan juutalaisuudessa tuttua. Oli olemassa ns. ”tikarimiesten” liike. Sen jäsenet tekivät tällaisia liittoja tappaakseen ihmisiä, jotka loukkaavat heidän uskontulkintaansa. Nyt Paavali oli saanut tämän tai jonkin vastaavan kiihkoilijoiden joukon vastaan.

Mutta kyse ei ollut vain tuosta kiihkoilijoiden joukosta. He ilmoittivat hankkeestaan duuren neuvoston jäsenille (tai ainakin sen sille osalle, jonka tiesivät vastustavan Paavalia) saadakseen virallisten tahojen tuen:

He menivät ylipappien ja kansan vanhimpien luo ja sanoivat: "Me olemme pyhästi vannoneet, ettemme pane mitään suhumme, ennen kuin olemme tappaneet Paavalin. Esittäkää te nyt koko neuvoston nimissä komentajalle, että hän lähettäisi Paavalin luoksenne. Sanokaa, että haluatte tarkemmin tutkia hänen asiaansa. Me olemme valmiina ja surmaamme hänet, ennen kuin hän ehtii perille." (Apt. 23:14-15).

Eli tarkoitus oli murhata Paavali, kun häntä tuotaisiin taas neuvoston eteen. Kuitenkaan neuvosto ei joutuisi asiasta vastuuseen.

Sisarenpoika

Mutta asiat eivät sujuneet niin kuin salaliittolaiset olivat suunnitelleet. Paavali sai juuri ajoissa tietää vastustajiensa juonista, aivan niin kuin hänelle oli Apostolien tekojen mukaan käynyt jo aiemmin (ks. 9:24; 20:3).

Paavalin sisarenpoika sai kuitenkin tietää väijytyksestä. Hän meni kasarmiin, pääsi Paavalin puheille ja kertoi hänelle asiasta. Paavali kutsui yhden sadanpäälliköistä luokseen ja sanoi: "Vie tämä nuori mies komentajan luo. Hänellä on komentajalle viesti." Sadanpäällikkö otti nuorukaisen mukaansa, vei hänet komentajan luo ja sanoi: "Vanki Paavali kutsui minut luokseen ja pyysi tuomaan tämän nuoren miehen sinun puheillesi. Hänellä on sinulle jotakin asiaa." (Apt. 23:16-18)

Tällä kertaa Jumala käytti Paavalin varjelemisessa työkalunaan Paavalin sisarenpoikaa, joka näköjään asui Jerusalemissa. Kommentaarin mukaan tämä kertoo siitä, että Paavali oli jo lapsena muuttanut vanhempien ja sisarustensa kanssa Kilikian Tarsoksesta Jerusalemiin. Emme tiedä, oliko sisarenpoika kristitty ja auttoi siksi Paavalia vai oliko hänen motiivinaan yleinen inhimillisuus ja se, että Paavali oli hänen setänsä.

No joka tapauksessa, on nuorukaisella mahtanut olla jännät paikat, kun niin iso herra kuin roomalainen sadanpäämies vei hänet vielä isomman herran, Jerusalemin roomalaisen varuskunnan komentajan eli itsensä tribuunin puheille Antonian linnaan.

Luukas jatkaa jännityskertomustaan yksityiskohdissa viipyillen:

Komentaja otti nuorukaista kädestä, vei hänet syrjään ja kysyi: "Mitä asiaa sinulla on minulle?" Tämä vastasi: "Juutalaiset ovat sopineet, että he pyytävät sinua tuomaan Paavalin huomenna Suuren neuvoston istuntoon, jotta muka voisivat ottaa tarkemmin selvää hänen asiastaan. Älä suostu siihen. Yli neljäkymmentä miestä heidän joukostaan on järjestänyt väijytyksen. He ovat vannoneet, etteivät syö eivätkä juo, ennen kuin ovat surmanneet Paavalin. He ovat valmiina ja odottavat vain, että annat suostumuksesi." Komentaja sanoi sisarenpojalle: "Älä kerro kenellekään, että olet paljastanut hankkeen minulle." Sitten hän lähetti nuorukaisen pois (Apt. 23:19-22).

Tuo roomalainen sotaväen päällikkö antaa itsestään hyvin positiivisen kuvan: ottaa nuorukaista kädestä, kuuntelee häntä, asettuu vainotun Paavalin puolelle suojelemaan häntä. Joku väärämielisempi tyyppi olisi voinut ajatella, että hyvä, antaa juutalaisten puukotella toisiaan, me roomalaiset pääsemme vähemmällä.

Joten Paavali pelastui salaliittolaisten murhayrityksestä, kuten seuraavassa kuulemme. Mitä ajattelet, nääntyivätkö he lupauksensa mukaan janoon ja nälkään, kun eivät saaneet Paavalia hengiltä? Vai rupesivatko jotkut tai kaikki jossain vaiheessa syömään ja juomaan, vaikka eivät saneetkaan upottaa tikareitaan Paavaliin?

Paavali siirretään Kesareaan

Komentaja kutsui sitten kaksi sadanpäällikköä ja sanoi: "Pitäkää yön kolmannelta tunnista alkaen kaksisataa jalkamiestä valmiina marssimaan Kesareaan. Ottakaa lisäksi seitsemänkymmentä ratsumiestä ja kaksisataa keihäsmiestä. Varatkaa myös Paavalille ratsuja ja viekää hänet vahingoittumattomana maaherra Felixin luo." (Apt. 23:23-24).

Eli komentajan tarkoituksena oli viedä Paavali turvaan Välimeren rannalle Kesareaan, jossa Juudean roomalainen prokuraattori eli maaherra Felix asui. Näin hänen kuului toisaalta tehdäkin, sillä Paavalia syytettiin niin vakavasta rikoksesta, että hänen tuomiovaltansa ei siihen riittänyt.

Komentaja tuntuu ottaneen asian hyvin vakavasti. Tästä kertoo se, että hän lähetti Paavalia viemään puolet varusväestään.

Sitten komentaja kirjoitti maaherralle näin kuuluvan kirjeen: "Claudius Lysias tervehtii hänen korkea-arvoisuuttaan maaherra Felixiä. Tämän miehen ottivat juutalaiset kiinni ja olivat tappaa hänet. Minä kuitenkin menin sotilaineni paikalle ja pelastin hänet, kun sain tietää, että hän on Rooman kansalainen. Saadakseni selville, mistä juutalaiset häntä syyttivät, vein hänet heidän neuvostonsa eteen. Siellä totesin, että syytteet aiheutuivat heidän lakiaan koskevista kiistakysymyksistä. Mistään sellaisesta häntä ei syytetty, mistä seuraisi kuolemantuomio tai vankeusrangaistus. Koska tietooni on tullut, että tätä miestä vastaan on vireillä salahanke, lähetän hänet nyt viipymättä sinun luoksesi. Niille, jotka häntä syyttävät, olen myös tehnyt tiettäväksi, että heidän on esitettävä syytteensä sinun edessäsi." (Apt. 23:25-30).

Tässä kohden Luukas kertoo ensimmäisen kerran tämän rohkean ja oikeamielisen tribuunin nimen: Claudius Lysias. Kommentaarin mukaan tuo nimi paljastaa, että hän oli alkujaan kreikankielinen, nimeltään Lysias. Ehkä hän oli rannikkokaistaleella tai Samariassa asuneita hellenistejä. Näistä roomalaisten varusväki Juudeassa yleensä koostui. Hänellä oli kuitenkin myös roomalainen nimi, Claudius, jonka hän oli saanut ilmeisesti sen myötä, kun hän oli saanut Rooman kansalaisuuden. Ehkäpä juuri sen takia hän arvosti niin korkealle sen, että myös Paavali oli Rooman kansalainen.

Maaherra eli prokuraattori, jonka luokse Claudius Lysias Paavalin ja hänestä kertovan lähetekirjeen lähetti, oli nimeltään Felix. Hän oli Palestiinan maaherrana vain lyhyen aikaa, vuodet 52-53 jKr. Taustaltaan Felix oli Rooman keisari Claudiuksen vapautettu orja. Historioitsija Tacitus kuvailee Felixiä sanoen, että tällä oli keisarin valta mutta orjan mieli. Eli ei turhan kunnioittavasti. Apostolien teot antavat Felixistä kuitenkin vähän paremman kuvan; tosin siinäkin on aikamoinen särö, sillä myöhemmin paljastuu, että Felix piti Paavalia vankinaan toivoen saavansa häneltä jonkin lahjuksen vapautumistaan vastaan. Siis aika alhaista käytöstä mieheltä, jolla varmasti oli rahaa omasta takaa ja joka sai asua Herodes Suuren aikanaan rakennuttamassa upeassa palatsissa Kesareassa.

Sotilaat tekivät niin kuin oli käsketty, ottivat Paavalin mukaansa ja veivät hänet yötä myöten Antipatrikseen. Seuraavana päivänä lähtivät ratsumiehet edelleen saattamaan Paavalia, kun taas muut palasivat varuskuntaansa (Apt. 23:31-32).

Eli matka tehtiin yöllä, olihan osastoa käsketty valmistautumaan ”yön kolmannella tunnilla” eli iltayhdeksältä. Kaikki 470 miestä eivät matkanneet mukana kuin vaarallisimman alkumatkan Antipatris –nimiseen paikkaan ja muut paitsi ratsumiehet palasivat sieltä takaisin Jerusalemiin. Olisihan ollut älytöntä jättää Jerusalemiin vain puolet varusväestä, ja toisaalta väli Antipatris-Kesarea oli turvallisempi, ainakin ajatellen Paavalin vastaista salaliittoa.

Ratsumiehet saapuivat Kesareaan, toimittivat kirjeen maaherralle ja veivät myös Paavalin hänen eteensä. Maaherra luki kirjeen ja kysyi, mistä maakunnasta Paavali oli. Kuultuaan, että Paavali oli Kilikiasta, hän sanoi: "Kuulustelen sinua sitten kun täällä ovat paikalla myös ne, jotka sinua syyttävät." Hän antoi määräyksen, että Paavalia oli pidettävä vartioituna Herodeksen linnassa (Apt. 23:33-36).

Ehkä maaherra ajatteli aluksi, että Paavalin voisi lähettää kuultavaksi sen maakunnan hallitusmiehen eteen, jonka alueelta hän oli kotoisin. Näinhän Pilatuskin aluksi teki Galileasta kotoisin olevalle Jeesukselle, kun lähetti hänet Galilean neljännysruhtinas Herodeksen kuultavaksi. Mutta Paavalin kotiseutu Kilikia oli niin kaukana, ettei häntä sinne kannattanut lähettää, varsinkin kun matkalla voisi vaania salaliittolaisten murhamiehiä.

Joten Paavali sai jäädä arestiin samaan linnaan kuin missä Felix itse asui, odottamaan kuulemista.

Viiden päivän kuluttua Kesareaan saapui ylipappi Ananias, muutamia kansan vanhimpia sekä asianajaja Tertullus, ja maaherran edessä he esittivät syytteen Paavalia vastaan (Apt. 24:1)

Juutalaisilla kansanjohtajilla oli selvästi kova halu saada Paavali pois päiviltä, kun he tulivat jo viiden päivän päästä Kesareaan Paavalia koskevaan oikeudenkäyntiin. Tästä kertoo sekin, että delegaatiota johti itse ylipappi Ananias. Ja vielä varsinkin se, että he olivat palkanneet mukaansa juristin, nimeltään Tertullus. Ei varmaan mikään ihan halpa ratkaisu!

Tertullus puhuu jatkossa tavalla, joka antaa olettaa, että hän itse ei ollut juutalainen (hän puhuu ”juutalaisista” kolmannessa persoonassa). Lisäksi hänen nimensä on roomalainen. Mutta toisaalta ei se ole varma todistus puoleen eikä toiseen; tuohon aikaan oli vaikka miten paljon juutalaisia, joilla oli roomalaiset nimet. Meininki oli hyvin kansainvälistä, ja on ihan mahdollista, että Tertullus oli roomalaistunut hellenisti-juutalainen, joka osasi roomalaista lakia ja myös juutalaista lakia, aramea, kreikkaa ja latinaa.

Ainakin hän osasi puhetaitoa eli retoriikkaa:

Kun Paavali oli kutsuttu sisään, Tertullus aloitti syytöspuheensa: "Sinun ansiostasi, korkeasti kunnioitettu Felix, olemme saaneet nauttia vakaasta rauhasta, ja sinun huolehtivassa hallinnossasi tämän kansan olot ovat suuresti parantuneet. Tämän me kiitollisina tunnustamme, aina ja kaikin tavoin. En halua vaivata sinua pitkään, pyydän vain, että hetken aikaa hyväntahtoisesti kuuntelisit meitä (Apt. 24:2-4).

Asianajaja Tertulluksen puhe alkaa kaikkien retoristen oppien mukaan sillä, että kuulijan hyväntahtoisuus pitää saavuttaa (*captivatio benevolentiae*), jotta hänet saisi suopeaksi ja kiinnostuneeksi ja vastaanottavaiseksi. Sen voi tehdä aika huolelta kuulijakuntaa kehumalla, tietenkin niin, ettei se kuulosta täysin imelältä. Eikä Tertullus varmaankaan kuulostanut. Kommentaarin mukaan maaherra Felix olikin ihan oikeasti rauhoittanut seutukuntaa panemalla aisoihin tikarimiesten terroristiliikettä.

Kun kuulijakunnan suopeus ja tarkkaavaisuus on saavutettu, Tertullus menee asiaan:

Me olemme havainneet, että tämä mies on tuhoisa kuin rutto. Hän on nasaretilaisten lahkoon johtaja, ja kaikkialla, joka puolella maailmaa hän on lietsomassa levottomuutta juutalaisten keskuudessa (Apt. 24:5-6).

Eli Tertullus vetoaa siihen, mistä aiemmin on Felixiä kehuva ja mikä oli kaikkien tiedossa. Rivien välissä hän sanoo: ”Sinä Felix olet tunnettu ja kiitetty siitä, että olet hienosti rauhoittanut näitä seutuja mellakoinnilta ja väkivallalla. Jatka samaan malliin! Pistä aisoihin tämä Paavali, joka on kuin tuhoisa kuin rutto ja aiheuttaa levottomuutta, minne meneekin.”

Ihan varmasti Felix kuunteli. Puhuja oli onnistunut löytämään sellaisen teeman, jolla hän saisi asiansa perille, saisi vaikutettua Felixiin tahtomallaan tavalla. Tällaista on retoriikka! Puheen pitäminen ei ole esitelmän pitämistä, se on kuulijoihin vaikuttamista!

Sitten Tertullus siirtyy asia-argumentteihin eli kertoo, millä perusteella Paavalia voi pitää tuhoisana kapinanlietsojana:

Hän yritti saastuttaa temppelekin, mutta siitä teosta me otimme hänet kiinni. Häntä kuulustelemalla voit itse päästä perille kaikesta siitä, mistä me häntä syytämme." Juutalaiset yhtyivät tähän syytökseen ja vakuuttivat, että asia oli niin (Apt. 24:7-9)

Seuraavalla kerralla kuulemme, mitä Paavali vastasi. Ilman inhimillistä oikeusavustajaa, mutta puolellaan paras Puolustaja eli asianajaja, Pyhä Henki.